



Jerozolima wieczna. Symboliczne i dosłowne ujęcia w Księgach prorockich i Apokalipsie św. Jana.

Mgr Krystyna Hoła - RYBNIK

Ur. 18 września 1976 roku w Rybniku. W 1995 roku ukończyłam V Liceum Ogólnokształcące w Rybniku, a w 2001r. Wydział Filologiczny Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach - specjalizacja literaturoznawstwo. Obecnie pracuję w Gimnazjum Sportowym nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Adama Mickiewicza w Rybniku jako dyplomowany nauczyciel języka polskiego i wychowawca klasy integracyjnej. Od 2007 roku jestem czynnym egzaminatorem matur pisemnych. Autorka kilku tekstów naukowych i prelegent w konferencjach naukowych o tematyce dotyczącej pedagogiki chrześcijańskiej i literaturoznawczej.

WSTĘP

Jerozolima w Biblii to miejsce wyjątkowe. Miejsce szczególne ze względu na wybranie przez samego Boga. Nazywane Miastem Żyjącego Boga, Niebieskim Jeruzalem, Nowym Jeruzalem¹ – to kilka z możliwości, jakie można odczytać. Sfera sacrum, związana z religijnością i tradycją pokoleń. Centrum świata, od którego zaczęła się historia zbawienia. Ze świętym układem czasowym, linearnym, zmierzającym do konkretnego celu – Sądu Ostatecznego.

Jerozolima wieczna to miasto w sferze duchowej. Utworzone na nowo dla świętych, nazywane Odrodzoną Jerozolimą (Iz 66,5), budującym się miastem (Ez 40, 2). Zapowiedziane przez proroka Ezechiela i św. Jana w *Apokalipsie*. Arcydzieło wśród budowli. Boże centrum, Boże serce. Można więc stwierdzić, że są dwie Jerozolimy, i obie istnieją równocześnie.

Jerozolima w Księgach prorockich jest również alegorycznym obrazem samego człowieka i jego rozwoju duchowego. To symboliczne ujęcie całości życia, które ma być drogą do i ze Stwórcą. Porzuceniem błędnego sposobu bycia i powrotem do właściwego myślenia i wartości. Alegorią przemiany i pełni. Drogą świętości.

Poniższy artykuł jest zarysem, próbą odczytania tekstów Ksiąg prorockich i *Apokalipsy* św. Jana o Jerozolimie jako miejscu w sensie dosłownym, symbolicznym i alegorycznym.

1. HISTORYCZNY ZARYS

Pierwszą informację o Jerozolimie można odnaleźć w *Księdze Jozuego*, gdzie napisano, że została przyznana jako dziedzictwo potomkom Beniamina (Joz 18,28). Bóg przez

¹ Miasto w literaturze, <http://motywy-literackie.klp.pl/a-5633.html> (dostęp 5.12.2015).

wiele kart biblijnych strzeże i opiekuje się ludem wybranym, nie pozwalając na zdobycie przez wrogów. Losy tego świętego miejsca zależały ściśle od postępowania mieszkańców. Stwórca, jak czuły, ale konsekwentny Ojciec dozwalał na zniszczenia, przynajmniej do powrotu do prawdziwej, żywej wiary: *Ile ma ulic Jerozolima, tyle wzniesiście ołtarzy Hańbie* (Jr 11,13). Ze spustoszeniem jest dodatkowo związana pogarda ze strony pogan, co dla wybranych przez Boga było upokorzeniem: *wszyscy co ją czcili, nią gardzą, bo widzą jej nagość* (Lm 1,8).

Nie tylko zniszczenie miało miejsce w jej historii, ale też pełnia triumfu. Jerozolima uchodziła za wspaniałe, potężne i piękne miasto, zgodnie z zapowiedziami proroka Jeremiasza: *Jerozolima zaś będzie radością, chwałą i dumą wśród wszystkich narodów ziemi, które usłyszą o dobrodziejstwach, jakie jej wyświadczyłem* (Jr 33,9).

Historycznie „świątynia Jerozolimska stanowiła centrum życia narodowego Izraelitów od okresu monarchii (X w. przed Chrystusem) do jej ostatecznego zburzenia przez legiony rzymskie w I wieku naszej ery. Przejęła rolę Arki Przymierza, którą była dla Żydów Szekina (obecnością Boga), miejscem, w którym Bóg był blisko ludu wybranego i objawiał mu się. Pierwszą Świątynię w Jerozolimie wybudował Salomon w latach 970-930 przed Chrystusem, została jednak zburzona przez Nabuchodonozora podczas najazdu babilońskiego w 587 r. przed Chrystusem. Po powrocie z wygnania Izraelici pod wodzą Zorobabela podjęli odbudowę (515 r.), która nie dorównała pięknem Pierwszej Świątyni. Dopiero Król Herod, chcąc pozyskać sobie żydowskich poddanych, postanowił ją powiększyć i upiększyć. Prace rozpoczęto w roku 20 przed Chrystusem i kontynuowano po śmierci Heroda do 10 roku po Chrystusie. Świątynia, wbrew wyraźnemu zakazowi Tytusa, została spalona przez rzymskich żołnierzy 6 sierpnia 70 roku”².

2. MIEJSCE SACRUM

Jerozolima była miejscem świętym, dawała odczucie wyższego porządku i dobra³. Poza nią dla narodu Izraelskiego znajdowały się miejsca niebezpieczne - plemiona pogańskie, z którymi utrzymywano jedynie stosunki handlowe. Żydzi bardzo dbali o swoją kulturę, zachowanie czystości rytualnej, dlatego też zabezpieczali się przed niechcianymi wpływami izolując się od innych, chroniąc tym samym wiarę: „przestrzeń, która otaczała człowieka religijnego nie jest jednolita, pewne miejsca, uznawane jako uświęcone, posiadają zupełnie inny wymiar jakościowy, zdecydowanie większą wartość”⁴. Jerozolima była dla narodu wybranego nie tylko własnym miastem, czy schronieniem z całą kulturą judaistyczną, ale przede wszystkim świadectwem ingerencji Boga⁵, konkretnym dowodem na Jego obecność. Zabezpieczenie miasta wiązało się z bezpieczeństwem ludu, ale przede wszystkim z ochroną samej świątyni i Arki Przymierza.

² J. K. Wasilewski: Jerozolima, http://www.bu.kul.pl/art_11741.html (dostęp 5.12.2015).

³ R. Tomalski: O pojęciach sacrum i profanum, <http://gazeta.us.edu.pl/node/210371> (dostęp 8.12.2015).

⁴ D. Kuciński: Przestrzeń sacrum: geneza, istota i jej wymiary, <http://www.dominik-kucinski.e-blogi.pl/komentarze,38681.html>, (dostęp 8.12.2015).

⁵ Por. tamże.

3. JEROZOLIMA W KSIĘDZE EZECHIELA

W *Księdze Ezechiela* odczytujemy, że prorok prowadzony przez anioła, otrzymał widzenie budującego się miasta (Ez 40, 2). Miał zapamiętać szczegółowo opis, aby przekazać go kolejnym pokoleniom: *opowiedz ludowi izraelskiemu o wszystkim, co zobaczysz* (Ez 40, 4). Jeruzolima w tym objawieniu miała zewnętrzny mur z czterema bramami na wszystkie strony świata oraz dziedzińce wewnętrzne i zewnętrzne, przedsionki i sale. Każde z tych wyznaczonych i ściśle określonych miejsc miało swoje funkcje. Cały obiekt posiadał idealny wymiar *sto łokci* (Ez 41,13), co podkreśla doskonały kształt. Z prawej strony ołtarza wypływa rzeka żywej wody. Po obu brzegach rosną drzewa z niewyczerpującym się owocowym stanem, a liście mają lecznicze właściwości⁶. Świątynią – jak wskazuje użyte w tekście słowo *miqq d š* będzie sam Bóg. Ezechiel otrzymał zrozumienie, że Bóg jest nie tylko w konkretnym miejscu, ale wszędzie i zawsze. Dlatego jej nazwa będzie odąd brzmieć *Pan tam jest* (Ez 48,35). Prorok otrzymał to objawienie po śmierci swojej żony, jak można przypuszczać było to lekarstwem na smutek i rozpacz, których nie wolno mu było okazać. Bóg pokazał mu miasto święte, jako zapowiedź zbawienia i życia w wieczności.

4. JEROZOLIMA WIECZNA. APOKALIPSA ŚW. JANA

W tym to czasie Jeruzolima będzie się nazywała Tronem Pana. Zgromadzą się w niej wszystkie narody w imię Pana i nie będą już postępowały według zatwardziałości swych przewrotnych serc (Jr 3,77).

W *Apokalipsie św. Jana* Jeruzolima została przedstawiona jako rzeczywistość istniejąca w świecie duchowym. Zgodnie z objawieniem Apostoła miasto to jest miejscem świętym, gdzie przebywa Trójca Święta, Matka Boża, zastępy aniołów oraz święci. Jej opis jest symboliczny, silnie zmetaforyzowany, ale możliwy do odczytania dzięki wcześniejszym księgom biblijnym i interpretacjom. W Jeruzolimie wiecznej przebywają ci, którzy kochają Boga. Panuje nad nią książe z rodu Dawida, a więc Chrystus Triumfujący. „*Mówi o sobie Alfa i Omega (Ap 1,8), ponieważ od Niego wszystko pochodzi i do Niego zmierza. Pierwsza i ostatnia litera alfabetu greckiego ma charakter symboliczny, określa transcendencję Boga*”⁷.

Miasto wieczne jest doskonałością nowego porządku, ponieważ w nim przebywa sam Stwórca. Anioł zabiera świętego Jana na wysoką górę i ukazuje Nowe Jeruzalem *zstępujące z nieba* (Ap 21,9). Jej kształt jest dokładnie opisany, a ona sama przyrównana do oblubienicy. Otacza ją *wysoki mur* (Ap 21,12), ma własny blask, jakby przezroczystego jaspisu, pochodzący od chwały Boga.

Posiada dwanaście bram, z każdej strony świata, zgodnie z liczbą pierwszych powołanych Apostołów. Mur ma dwanaście potężnych fundamentów, co oznacza, że nie przejdzie go nikt niepożądany, strzegą go walczące zastępy aniołów. „*Fundamenty są*

⁶ To bardzo znany i często używany obraz życia duchowego człowieka, związany z działaniem Ducha Świętego. Ta symbolika jest obecna również w pismach proroka Zachariasza (Za 13,1) i Ewangelii św. Jana, gdzie znajduje się opis wody i krwi wypływającej z boku ukrzyżowanego Chrystusa. Por. Pismo Św. Starego i Nowego Testamentu, Wyd. Św. Pawła.

⁷ Apokalipsa św. Jana, pod red. Ks. J. Kantego Pytla, Poznań 2007, s. 67.

ozdobione szlachetnymi kamieniami. Motyw ten zaczerpnięty jest ze Starego Testamentu, a oznacza charyzmaty apostołów, którzy weszli w dziedzictwo dwunastu patriarchów, wybranych i wyróżnionych darami Bożymi. Jest pewne, że drogie kamienie symbolizują i piękno, i bogactwo duchowe w Kościele⁸.

Św. Jan podobnie jak prorok Ezechiel otrzymał od anioła pręt mierniczy, aby zbadać bramy i mury (Ap 21,15). Bramy są zbudowane z jednorodnych pereł, które symbolizują nowe życie. Każde wejście ma imię jednego z dwunastu Apostołów. To czworobok o identycznych wymiarach. Życie w tym mieście, będzie pełnią zjednoczenia z Bogiem, dosłownie przebywaniem w Bogu, wiecznym zanurzeniem w szczęściu. Zwycięzca (z listów), będzie dziedziczącym synem *darmo pijącym ze źródła życia* (Ap 21,6). Sensem tego wyrażenia jest ludzkie pragnienie Boga, które nie może być zaspokojone na ziemi. Wierzący jest jak roślina, która korzysta z błogosławieństwa Bożego, żyje i rozwija się dzięki życiodajnemu źródłu⁹. Miasto jest czystym złotem, przezroczyste jak szkło, co oznacza, że jest ono i znajduje się w nim jedynie to, co pochodzi od Boga. W tym wiecznym mieście nie ma świątyni, ponieważ *jego świątynią jest Pan, Bóg wszechmogący oraz Baranek* (Ap 21,22), a Jego światłość jest tak wielka, że nie *potrzeba słońca ani księżyca* (Ap 21, 23). Ten blask przyrównany został tutaj do kryształu lub jaspisu, a oznacza widzenie i poznanie samego Boga. Poznanie to pozwoli na całkowite zrozumienie wszystkiego, bez pytania o przyczynę czegośkolwiek. Nie ma tam nocy, a bramy są otwarte, ponieważ nie jest możliwe, aby próg przekroczył ten, kto *popelniał ohydę i kłamstwo* (Ap 21, 27). Na widok Bożego tronu Apostoł doznał zachwyty, ponieważ zobaczył Boga i przyrównał Go do przezroczystego szlachetnego kamienia: „*blask symbolizuje transcendencję*”¹⁰. Wokół tronu jest tęcza – symbol przymierza, miłości i obfitości. Tam są też zgromadzeni święci Starcy oraz aniołowie, mający oddawać Bogu cześć wołając: *dniem i nocą: Święty, Święty, Święty, Pan Bóg wszechmogący* (Ap 4,8), „*tworzą chór liturgiczny*”¹¹. Tam też ma miejsce otwarcie księgi, w której są zapisani wszyscy zbawieni. Stamtąd rozpocznie się czas ostateczny, wyznaczeni aniołowie rozpoczną zagładę.

Z tronu *Boga i Baranka* (Ap 22,1) wypływa źródło, symbol Ducha Świętego, pocieszyciela. Nad rzeką rośnie drzewo *rodzące dwanaście owoców* (Ap 22,2), co jest symbolem wewnętrznego życia, liście są naśladownictwem Chrystusa, lekiem na zranioną przez grzech naturę – podobnie jak u Ezechiela. Mieszkańcy Jerozolimy wiecznej tworzą doskonałą społeczność. To ludzie Boga, którzy służyli Mu i nadal służą jako święci. Jego imię będzie na ich czołach (Ap 22,14), co można odczytać jako widoczną oczywistość, że pochodzą i należą do Niego. Miasto jest Boże, a więc święte, piękne i nieskazitelne.

⁸ Tamże, s. 107.

⁹ J. J. Pudelko: Ezechielowa Nowa Świątynia – zapowiedzi i realizacja, http://wroclaw.biblista.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=105:ezechielowa-nowa-witynia-zapowiedzi-i-realizacja&catid=24:teksty (dostęp 5.12.2015).

¹⁰ Apokalipsa św. Jana, pod red. Ks. J. Kantego Pytla, Poznań 2007, s. 73.

¹¹ Tamże.

5. DUCHOWA SZATA

W *Apokalipsie* Jerozolima jest więc autentycznym miejscem. Tam, podobnie jak Ezechielowi, świętemu Janowi towarzyszy anioł, tłumaczy zjawiska, wizje, symbole; poucza, nazywając siebie współbratem. Z tego miejsca Zbawiciel kieruje całym światem, życiem konkretnych wspólnot i każdym człowiekiem indywidualnie. Opiekuje się i ukierunkowuje przy współpracy wybranych. Nazywa szczęśliwymi tych, którzy czytają i wierzą Jego słowom oraz wprowadzają je w czyn. Święty Jan, mimo iż był ukochanym uczniem (J 13,23), nie rozpoznał od razu Jezusa, ponieważ jest On tam 'widziany inaczej'. Każdy Jego przymiot i cnota mają swój odpowiednik w wyglądzie. I tak biała szata ze złotym pasem oznacza boskość i świętość. *Stopy podobne do drogocennego metalu oczyszczonego w tyglu* (Ap 1,15) są odzwierciedleniem czynienia wyłącznie tego, co było zgodne z wolą Boga. *Jego głos - jak szum wielkich wód*, co oznacza głosy wszystkich świętych wychwalających Bożą sprawiedliwość, a z *Jego ust wychodził ostry miecz obosieczny* – słowa uderzające w cały sens bytu człowieka oraz zdolne odcinić najbardziej ukryte intencje serca. Słowa, mające moc nawrócenia, radykalnego powrotu do Boga, a także mające siłę rozdzielenia ducha od duszy. Duchową, własną szatę posiada każdy przebywający w wiecznym mieście. Zgodnie z teologią po chrzcie świętym wierzący jest przyobleczony w Chrystusa, ponieważ zadaniem człowieka w ciągu życia jest jak najwierniejsze upodobnienie się do Zbawiciela. Ponadto ma 'wkładać' na siebie szatę świętych, która oznacza wszystkie sprawiedliwe czyny. Duch Święty prowadzi poprzez doświadczenia, innych ludzi i sytuacje, aby wypracować Swoje dary: radość, miłość, cierpliwość, uprzejmość, pokój, dobroć, wierność, łagodność i wstrzemięźliwość. Wszystko to jest widoczne jako konkretny element ubioru duchowego. Zwycięzca w nagrodę otrzyma kamień z nowym imieniem (Ap 2,17): „nie znaczy to, że człowiek będzie się inaczej nazywał. Znaczy to natomiast, że człowiek będzie chwalebnie odmienioną rzeczywistością, nowym stworzeniem”¹². Innymi słowy jest to nieustanna praca zarówno Boga jak i człowieka, która może się zakończyć drogocennym wnętrzem, przyrównanym do szlachetnego kamienia. Ponieważ ludzie różnią się zarówno charakterem, usposobieniem jak i doświadczeniami życiowymi, ich kamienie będą różnić się od siebie, a imię będzie znane wyłącznie im samym. Kształt duszy, ta wewnętrzna jakość, pozostaje na wiečność, dlatego tak mocno św. Jan podkreśla usłyszane słowa, aby dotarły do serc wszystkich ludzi. Bóg pragnie uczynić z człowieka szlachetny diament. Czystość jest tutaj widziana jako światło odbijające się od duszy. Wiara, nadzieja i miłość to bogactwo duchowe. Brak wiary i miłości do bliźnich widoczne są jako nagość, biedota i ślepotą na to, co najważniejsze (Ap 3, 17). Człowiek nie jest zdolny do widzenia tych duchowych spraw, zanim radykalnie nie zwróci się w stronę Boga. Wówczas ma miejsce narodzenie człowieka duchowego, który jest zdolny do odbierania zarówno świata materialnego zmysłami ciała oraz świata duchowego zmysłami duchowymi. Jego właściwość jest wtedy podwójna. Zdolność tą mają także byty doskonalsze od człowieka – aniołowie i demony. Widzą one czym żyje wierzący, jaka jest jego kondycja i mogą mieć wpływ na dalsze wypadki.

Święty Jan, który pamiętał swojego Nauczyciela, teraz przeraził się tą wizją, w której nie ma nic ukrytego: *gdy Go ujrzałem, padłem jak martwy do Jego stóp* (Ap 1,17). Jednak

¹² Biblia a literatura, s. 20.

Zbawiciel uspokajał go tłumacząc, że będzie świadkiem tejże rzeczywistości, jego zadaniem jest przekazanie wszystkiego, co zobaczy zaczynając od Listów, adresatami których są wierzący. W nich przedstawiona jest historia ludzkości. Każdy list ma konkretnego, indywidualnego odbiorcę, i tylko on jest w stanie zrozumieć ich treść, ponieważ ona idealnie odzwierciedla jego życie, a także opisuje błędy, które trzeba naprawić. Ludzi źle pojmujących wiarę, to znaczy wierzących, ale żyjących według własnych zasad Chrystus nazywa nikolaitami i mówi bez ogródek, że nienawidzi ich postępowania. Apeluje więc o powrót do Boga, żywej, głębokiej miłości i wiary zgodnej z ewangelicznym przesłaniem. Przestrzega przed nieroztropnością i głupotą: *przyjdę jak złodziej* (Ap 3,3). Wzywa do przekształcenia myślenia i odbioru świata przez pryzmat wiary, zanim nie jest za późno, w zamian dając nagrodę wieczną – zbawienie. Jest to wstęp do wydarzeń apokaliptycznych, mających uzmysłowić powagę wyborów człowieka oraz walkę, jaka toczy się o dusze.

Czytających i zgłębiających słowa *Apokalipsy* Chrystus nazywa szczęśliwymi, są *wzewani na ucztę weselną Baranka* (Ap 19,9), pełni szczęścia wiecznego osiągają już za życia, ponieważ już teraz *w Panu umierają* (Ap 19,9). Nasuwa się tutaj obraz umartwienia, czyli rezygnacji z dóbr materialnych i duchowego oczyszczenia o jakich pisał św. Jan od Krzyża. Jego wiedza Krzyża polega na całkowitym zaprzeczeniu własnym pożądlivościom, aby właściwie „ustawić” naturę, a tym samym pozyskać Boga. Ubrani w szatę zbawienia, ozdobieni w cnoty i święte czyny, wytrwali i zwycięzcy biorą udział w Godach Baranka, życiu wiecznym, niekończącej się radości.

6. WIZJA ZŁA

Wizje Bestii i Nierządnic są interpretowane jako zagłada świata poprzez zwiedzenie, a także wszystkie ruchy przeciwne Bogu, a tym samym Kościołowi – „*demoniczne siły*”¹³. Zło znajduje się poza miejscem świętym, na pustkowiu, na jałowej ziemi. Ma też konkretne cechy: *psy* (nierząd), *czarownicy* (wróżbiarze), *rozpustnicy*, *mordercy*, *batwochwalczy*, *kłamcy* (Ap 15,22), a także przemoc, propaganda, manipulacja. Jest to bardzo wyraźnie zarysowany obraz upadków ludzkich, ale także prób i pokus jakie czyhają na wierzących, którzy muszą uzbroić się w cierpliwość i wytrwałość, aby zwyciężyć. Z *Apokalipsy* wynika również, że zło, mimo swej siły, jest całkowicie zależne od Chrystusa.

7. JERUZOLIMA - ALEGORIA CZŁOWIEKA

Biblijny obraz prorockich zapowiedzi jest także możliwy do odczytania poprzez trzeci, alegoryczny klucz. Jeruzolima jest tutaj odzwierciedleniem człowieka. Prorocy wzywali do radykalnego powrotu do Boga, rezygnacji z pożądań i pogańskich przyzwyczajęń – stąd obrazy Babilonu, Egiptu, Samarii, które są odzwierciedleniem życia w niewoli, zaślepienia (Iz 29, 9). Takie życie nazwane jest buntowniczym, a charakteryzuje je zatwardziałość serca, przewrotność, prowadzące do upadku (Iz 30,9). Po decyzji o nawróceniu miały miejsce post i przemiana na pustyni, które są związane z refleksją, zmianą myślenia i postępowania. Tam ma miejsce narodzenie się nowego stworzenia, nowego człowieka, który jest ukierunkowany na Boga. Po

¹³ Apokalipsa św. Jana, s. 87.

załamaniu dotychczasowego światopoglądu następuje odbudowa Jerozolimy (człowieka już duchowego), związana z blaskiem chwały samego Boga. Święta Teresa z Avila opisywała ten proces jako komnaty, które trzeba przejść w drodze wzrastania do dojrzałości, dzięki łasce, aż do dotarcia do najgłębszego wnętrza duszy, gdzie przebywa sam Bóg. Ta „inna perspektywa spojrzenia kazała przewartościowywać i reinterpretować rzeczywistość, zmieniać – nieraz w sposób zasadniczy i dramatyczny – utrwalone poglądy i postawy”¹⁴. Dziedzictwo to życie, które odtąd będzie trwaniem w pomyślności, radości i pokoju z zapewnieniem ochrony: żadna broń sporządzona przeciwko tobie nie będzie skuteczna (...) kto cię zaatakuję, padnie (Iz 54,15). Nowy człowiek zostanie dosłownie poślubiony Panu, będzie Jego własnością: *bo jak młodzieniec poślubia dziewicę, tak twój Budowniczy poślubi ciebie* (Iz 62, 5).

ZAKOŃCZENIE

Jerozolima w Biblii jest ujęta na kilka sposobów. Dosłowny, związany z konkretnym terenem, uwikłany w czas wojen i historię ludu wybranego, który żył w zgodności ze Stwórcą – stąd potęga – lub odchodząc od Niego, a tym samym oddając się w ręce wrogów, którzy niszczyli ją bezlitośnie. Była jedynym miastem, które pragnęły odbudować Żydzi, ich jedynym najważniejszym miejscem na ziemi. Ale przede wszystkim miejscem dla nich wyjątkowym, bezpiecznym i stałym, bo związanym z wiarą w żywego Boga.

Jerozolima wieczna to obraz przekazany przez ludzi wyjątkowych, proroków i świętego Jana, którzy usłyszane i objawione widzenia zapisali pokoleniom. Byli świadkami życia duchowego, odbywającego się równocześnie z czasem ziemskim. Dzięki nim dokonało się połączenie. Jerozolima to nowy Raj, utracony, a odbudowany, osiągalny w wieczności, gdzie czeka na człowieka Bóg.

W końcu Jerozolima to biblijna wizja człowieka, który kieruje swoim życiem i może poprzez decyzję woli zwrócić się ku Bogu. Stać się nowym stworzeniem, z sercem wrażliwym, a w zamian zaś otrzymać zbawienie: *dam im jedno serce i wniosę nowego ducha do ich wnętrza. Z ciała usunę serce kamienne, a dam im serce cieleśne, aby postępowali zgodnie z moimi poleceniami, strzegli nakazów moich i wypełniali je. I tak będą moim ludem, a Ja będę ich Bogiem* (Ez 11, 19-20).

Te trzy obrazy są ujęte w opowieści o Jerozolimie.

STRESZCZENIE

Jerozolima w Biblii to miejsce wyjątkowe. Miejsce szczególne ze względu na wybranie przez samego Boga. Nazywane Miastem Żyjącego Boga, Niebieskim Jeruzalem, Nowym Jeruzalem – to kilka z możliwości, jakie można odczytać. Sfera sacrum, związana z religijnością i tradycją pokoleń. Centrum świata, od którego zaczęła się historia zbawienia. Ze świętym układem czasowym, linearnym, zmierzającym do konkretnego celu – Sądu Ostatecznego.

Jerozolima w Biblii jest ujęta na kilka sposobów. Dosłowny, związany z konkretnym terenem, uwikłany w czas wojen i historię ludu wybranego, który żył w zgodności ze Stwórcą – stąd potęga – lub odchodząc od Niego, a tym samym oddając się w ręce wro-

¹⁴ Biblia a literatura, s. 7.

gów, którzy niszczyli ją bezlitośnie. Była jedynym miastem, które pragnęli odbudować Żydzi, ich jedynym najważniejszym miejscem na ziemi. Ale przede wszystkim miejscem dla nich wyjątkowym, bezpiecznym i stałym, bo związanym z wiarą w żywego Boga.

Jerozolima wieczna to obraz przekazany przez ludzi wyjątkowych, proroków i świętego Jana, którzy usłyszane i objawione widzenia zapisali pokoleniom. Byli świadkami życia duchowego, odbywającego się równocześnie z czasem ziemskim. Dzięki nim dokonano się połączenie. Jerozolima to nowy Raj, utracony, a odbudowany, osiągalny w wieczności, gdzie czeka na człowieka Bóg. Jerozolima wieczna to miasto w sferze duchowej. Utworzone na nowo dla świętych, nazywane Odrodzoną Jerozolimą (Iz 66,5), budującym się miastem (Ez 40, 2). Zapowiedziane przez proroka Ezechiela i św. Jana w *Apokalipsie*. Arcydzieło wśród budowli. Boże centrum, Boże serce. Można więc stwierdzić, że są dwie Jerozolimy, i obie istnieją równocześnie.

SUMMARY

Jerusalem is a special place in the Bible. A special place because of choosing it by God himself. It is called the City of the Living God, Blue Jerusalem, New Jerusalem – these are some of the possibilities that can be read. Sacrum associated with religion and tradition of different generations. Centre of the world which the history of salvation originated from. With a sacred and linear system of the time, aimed at a particular purpose – The Last Judgement.

Jerusalem in the Bible is recognized in several ways. Literal, associated with a particular area, entangled in time of war and history of the chosen people who lived in compliance with the Creator - hence the power - or moving away from Him, thereby placing themselves in the hands of enemies who destroyed it mercilessly. It was the only city that Jews wanted to restore, it was their sole and most important place on earth. But above all, it was an exceptional place for them, safe and permanent, because associated with the faith in the living God.

The eternal Jerusalem is an image transmitted by special people, prophets and St. John who transcribed the heard and revealed visions to the next generations. They witnessed the spiritual life which was held simultaneously with the Earth time. Thanks to them, a connection was achieved. Jerusalem is a new Paradise, lost but rebuilt, achievable in eternity where God waits for a man. The eternal Jerusalem a city in the spiritual realm. It was re-created for the saints, called Reborn Jerusalem (Iz 66,5), a city being built (Ez 40, 2). Foretold by the prophet Ezekiel and St. John in *Revelation*. A masterpiece of buildings. The Centre of God, God's heart. We can conclude that there are two Jerusalems, and they both exist simultaneously.

BIBLIOGRAFIA

Apokalipsa św. Jana, pod red. Ks. J. Kantego Pytla, Poznań 2007.

Biblia a literatura, pod red. S. Sawickiego, J. Gotfryda. Lublin 1986.

J. J. Pudełko: Ezechielowa Nowa Świątynia – zapowiedzi i realizacja, http://wroclaw.bibliista.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=105:ezechielowa-nowa-witynia-zapowiedzi-i-realizacja

(dostęp 5.12.2015).

J.K. Wasilewski: Jerozolima, http://www.bu.kul.pl/art_11741.html (dostęp 5.12.2015).

Miasto w literaturze, <http://motywy-literackie.klp.pl/a-5633.html> (dostęp 5.12.2015).